

**QUALITY OF LIFE INDICATORS DEVELOPMENT
USING PARTICIPATORY APPROACH**

SOMSRI SIRIKWANCHAI

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY
(POPULATION EDUCATION)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY**

2005

ISBN 974-04-6206-5

COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY

กระบวนการสร้างตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตโดยการมีส่วนร่วม (QUALITY OF LIFE INDICATORS DEVELOPMENT USING PARTICIPATORY APPROACH)

สมศรี ศิริขวัญชัย 4336918 SHPE/D

ปร.ค. (ประชากรศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ประภาพรรณ อุ๋นอบ, กศ.ค.(ประชากรศึกษา), สุวัฒนา ชาติานิติ, Ph.D. (TOWN AND COUNTRY PLANNING), ขนิษฐา กาญจนรังษินันท์, กศ.ค. (พัฒนศึกษาศาสตร์), นายแพทย์ยงยุทธ ขจรธรรม, M.D.(HONORED, GOLD MEDAL, FIRST IN CLASS)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยในชุมชนบ้านจัดสรร โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม วิธีการวิจัยประยุกต์ใช้แนวทางการสร้างตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตภายใต้มุมมองการวิเคราะห์แบบกว้าง (Broad perspective) เป็นฐานคิดการวิจัย และประยุกต์เทคนิคการวิจัยแบบผสมผสาน ได้แก่ การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) การประเมินสภาวะชนบทอย่างมีส่วนร่วม (PRA) กระบวนการวิจัยจำแนกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินสภาพทั่วไปและการรวบรวมข้อมูลชุมชน 2) การหาความหมายและองค์ประกอบคุณภาพชีวิต 3) การคัดเลือกองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต 4) การตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตและการพัฒนาระบบถ่วงน้ำหนัก และ 5) การประเมินศักยภาพในการสร้างตัวชี้วัดของกลุ่มเป้าหมาย

ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณภาพชีวิตในทัศนะของกลุ่มเป้าหมาย คือ การทำให้ปัญหาต่างๆ หหมดไป และทำให้ชีวิตในวันข้างหน้ามีความพร้อมในทุกสิ่งที่ต้องการรวมถึงความสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม 2) ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 16 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) จำนวนหนี้สิน (2) ความพอเพียงด้านปัจจัยสี่ (3)ระดับการศึกษา (4)คติหลักขโมยและทำร้ายร่างกาย (5) ความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว (6) การมีครอบครัวอบอุ่น พ่อ แม่ ลูก อยู่กันพร้อมหน้า (7) การ มีสาธารณูปโภค (ถนน ประปา ไฟฟ้า) (8)บริการจัดเก็บขยะถูกสุขลักษณะ และรวดเร็ว (9) กลุ่ม/องค์กรในชุมชนที่ช่วยเหลือสมาชิกที่เดือดร้อน (10) คริวเรือนในชุมชนที่มีความขัดแย้งกัน (11) สมาชิกครัวเรือนช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์เป็นประจำ (12) สมาชิกครัวเรือนที่ได้รับการยอมรับ/นับถือจากสมาชิกชุมชน (13)จำนวนกิจกรรมร่วมกันของสมาชิก/ชุมชน (14) จำนวนผู้ติดยาเสพติด/การพนัน (15) จำนวนผู้ป่วยทางจิต (16) การตรวจสุขภาพประจำปี 3) ปัจจัย/เงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกระบวนการสร้างตัวชี้วัด คือ เรื่อง/หัวข้อที่ศึกษาเป็นประเด็นทางบวกและเป็นเรื่องใกล้ตัวของกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบกระบวนการและการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชน ส่วนปัจจัย/เงื่อนไขที่เป็นข้อจำกัด คือ ข้อจำกัดด้านเวลา ความแตกต่างด้านอาชีพและระดับการศึกษาของผู้ร่วมกิจกรรม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปรับวิธีคิดเรื่องการสร้างตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตจากเดิมที่มองตัวชี้วัดในฐานะผลผลิตของการสร้างเพื่อใช้ในการวัดคุณภาพชีวิตเป็นการใช้กระบวนการสร้างตัวชี้วัดเพื่อเป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย และควรนำชุดตัวชี้วัดที่ได้จากกระบวนการสร้างของประชาชนไปเป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงในส่วนของกิจการที่หน่วยงานรับผิดชอบ รวมถึงการประยุกต์ใช้กระบวนการสร้างตัวชี้วัดเป็นเครื่องมือสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาด้านอื่นๆ ของชุมชน

227 หน้า. ISBN 974-04-6206-5

QUALITY OF LIFE INDICATORS DEVELOPMENT USING PARTICIPATORY APPROACH

SOMSRI SIRIKWANCHAI 4336918 SHPE/D

Ph.D.(POPULATION EDUCATION)

THESIS ADVISORS: PRAPHAPHAN UN-OB, Ed.D., SUWATTANA THADANITI, Ph.D., KANITTA KARNJANARANGSRINON, Ed.D., YONGYUTH KAJORNTHAM, M.D.

ABSTRACT

This study was to develop quality of life indicators for people living in the housing estate using participatory approach. A broad perspective had been applied as research guide to develop quality of life indicators and integrated research techniques had also been applied, which were the Participatory Action Research (PAR) and the Participatory Rural Appraisal (PRA). The research process had been divided into 5 steps, i.e. 1) general appraisals and data collection of the community, 2) seeking meaning and factors of quality of life, 3) selecting factors and indicators of quality of life, 4) testing factors and indicators of quality of life including developing weighing system, and 5) appraising potentials in developing indicators of the target group.

It was found that 1) quality of life in views of the target group was eliminating all problems and turning future life ready in every thing needed including a good social relation. 2) The quality of life indicators contained 6 factors and 16 indicators, which were (1) liability, (2) adequacy of 4 basic means, (3) education, (4) theft and assault, (5) conflicts among family members, (6) a warm family and the presence of parents and children together, (7) public utilities (road, water supplies, electricity), (8) hygienic and expeditious garbage collecting, (9) community groups/ organizations helped suffering members, (10) conflicts among community households, (11) household members regularly helped public interest, (12) household members were accepted/ respected by community members, (13) number of common activities among members/ community, (14) number of addicts/ gamblers, (15) number of mental disorder patients, and (16) annual health check. 3) Factors/ conditions affecting achievements on the process of developing quality of life indicators were title/leading issues of research that were positive and contiguous of participants, process designs and proper activities that fit the community lifestyle. On the contrary, factors/ conditions constraints were time frame, occupational differences and education of participants.

It was recommended from the research that both government and private sectors related, including the local administration should readjust thinking techniques of developing the quality of life indicators from previously seeing indicators as outputs of the development to be implemented in appraising the quality of life into employing the process of developing indicators to be as tools for creating learning for the target group. Also, the set of indicators gained from developing process of people should be data for planning to improve affairs of the responsible work units including applying the process of developing indicators to be as tools for creating cooperation in handling other community problems.

KEY WORDS: INDICATORS DEVELOPMENT PROCESS/ PARTICIPATORY ACTION RESEARCH

227 p. ISBN 974-04-6206-5